

CONTRIBUCIÓ

Jordi Ginebra
Catedràtic de Filologia Catalana
Departament de Filologia Catalana, Universitat Rovira i Virgili

1. Llibres i articles

En l'àmbit de les ciències humanes i socials el llibre ha estat normalment la instància que ha fet progressar els coneixements i que ha provocat els grans canvis de paradigma i d'orientació. Poden servir aquestes il·lustracions. La lingüística estructuralista neix amb la publicació del llibre *Curs de lingüística general*. En l'esfera de la teoria sintàctica, la nova gramàtica generativa va irrompre al món amb el llibre *Syntactic Structures* (1957) de Chomsky. El professor Joan Solà, darrer Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, va guanyar-se un lloc en la filologia catalana amb els dos volums dels *Estudis de sintaxi catalana* (1972-1973). Quan es traça el perfil investigador dels grans estudiosos de les ciències humanes es parla principalment dels seus llibres. Molts professors, quan treballen sobre un tema, primer publiquen dos o tres articles en revistes o volums col·lectius fins que finalment redacten el llibre, que conté les dades, l'anàlisi, el resultat i les conclusions de tot l'estudi. Altres vegades ni tan sols fan conèixer resultats previs, i el llibre esdevé el fruit madur d'uns quants anys d'investigació. És el llibre, doncs, la unitat bibliogràfica més rellevant i, per tant, la que ha de tenir una valoració més alta en l'avaluació de la recerca (també en la «visualització» dels models de currículums oficials: no té sentit que calgui consignar els llibres en apartats com «Altres publicacions»).

Naturalment, cal distingir entre llibres d'estudi i monografies, d'una banda, i manuals i llibres de divulgació, de l'altra (perquè no tots els llibres tenen el mateix valor, lògicament). El fet que la distinció pugui presentar de vegades una certa complexitat no pot ser una raó per procedir a una avaluació simplista o esbiaixada. És incoherent que avui es demani als investigadors, cada vegada més, que s'esforcin per fer un treball d'excel·lència, i que els sistemes que s'utilitzin per avaluar aquesta excel·lència siguin barroers i inadequats. Impulsar la ciència de qualitat significa impulsar el rigor i la precisió, i no pot ser llavors que aquesta qualitat que s'impulsa s'avaluï de manera imprecisa i sense rigor.

2. L'índex d'impacte (I)

El fet que en ciències humanes i socials el llibre ocupi un lloc rellevant en la creació del coneixement implica que són també els llibres el que manifesta de manera més clara l'impacte d'un treball. En el mesurament dels índexs d'impacte, doncs, no pot ser que només es tingui en compte el nombre de citacions que apareixen en les revistes especialitzades. També s'ha de tenir en compte —i encara més, doncs— el nombre de citacions que apareixen en els llibres que publiquen els investigadors (en els llibres especialitzats, doncs). També cal fer ara la mateixa observació d'abans: és més fàcil seleccionar unes quantes revistes i quantificar-ne les citacions que no pas seleccionar un conjunt de llibres i quantificar-ne les citacions, però fer això darrer dona resultats més fiables i més seriosos.

3. L'índex d'impacte (II)

Tampoc no té sentit que les revistes que es tenen en compte per a l'establiment dels índexs d'impacte se seleccionin en funció de l'idioma. Dit més clarament: un estudi no és de més qualitat pel fet d'haver estat publicat en anglès (ni una revista és més bona pel fet d'editar-se en anglès). La qüestió lingüística pot tenir valor, en tot cas, en funció de l'idioma en què normalment publiquen els especialistes d'una determinada àrea de coneixement. Si els experts en filologia francesa publiquen els seus treballs científics normalment en francès, llavors el francès sí que podria tenir un cert valor afegit.

Les revistes que cal tenir en compte per a l'establiment de l'índex d'impacte han de ser les revistes que els experts en una disciplina concreta considerin que són les revistes de referència per a aquella disciplina concreta.

4. Les contribucions a congressos

En determinades àrees de coneixement s'editen els resums de les ponències i comunicacions (o de vegades tot el treball complet) abans de la celebració dels congressos. Són publicacions que tenen com a objectiu informar els assistents al congrés del contingut del que s'hi debatrà, i per això posteriorment ja no es fa cap publicació formal de les actes de la trobada científica. Això segurament explica per què les actes de congressos, en aquestes àrees, tenen tan poc pes com a publicació científica.

En canvi, en l'àmbit de les ciències humanes i socials les actes de congressos apareixen després de la celebració del congrés, moltes vegades amb les aportacions enriquides a partir del que s'ha debatut durant la trobada. Les actes de congressos esdenen llavors unitat bibliogràfica de referència per conèixer el progrés i l'estat de la disciplina, i de fet poden considerar-se (sobretot si els congressos tenen lloc regularment) ítems bibliogràfics equivalents a revistes científiques periòdiques. És per aquesta raó que no té gaire sentit que la contribució editada en un volum d'actes d'aquestes característiques no tingui gairebé valor com a publicació científica.

I ara caldria fer el mateix comentari d'abans: tampoc no té sentit que en els models oficials de currículums les publicacions d'aquesta mena no tinguin pràcticament visualització.

5. Final

Els mecanismes per avaluar la recerca en ciències humanes i socials han de tenir l'autonomia necessària per adaptar-se a les especificitats de les àrees de coneixement corresponents. La recerca s'ha de valorar per la seva qualitat, i són els experts en cada àrea de coneixement els qui millor poden determinar quins són els indicadors d'aquesta qualitat. Adoptar acríticament models d'avaluació que provenen d'altres disciplines o d'altres tradicions culturals només perquè són còmodes d'aplicar i produeixen una imatge formal d'objectivitat conduirà inevitablement els bons investigadors a la desmotivació i a la passivitat.

2 desembre 2009
jordi.ginebra@urv.cat